OULU | BusinessOulu

Oulu Capital of Northern Scandinavia

Eduskunta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Kuulemistilaisuus 3.5.2018

BUSINESS OULU –LIIKELAITOKSEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI ALUEIDEN KEHITTÄMISESTÄ JA KASVUPALVELUISTA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI, HE 35/2018 vp

Business Oulu –liikelaitoksen asiantuntijalausunnon keskeiset kärjet:
Kasvupalvelulakeihin liittyy muita lakiesityksiä, jotka ovat tulossa eduskunnan käsittelyyn myöhemmin keväällä 2018. Tässä lausunnossa sivutaan myös kasvupalveluihin liittyviä muutamia muita lakeja (HE 5/2018: laki julkisista rekrytointi- ja osaamisen kehittämisenpalveluista, laki alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta, laki kotoutumisen edistämisestä, HE 4/2018 Laki kasvupalveluiden järjestämisestä Uudellamaalla sekä laki kasvupalveluiden tiedonhallinnasta).

1. **Sosiaali- ja terveystoimen rakenteellinen uudistus on kansallisesti välttämätöntä. Sen järjestäminen maakuntamallilla on yksi vaihtoehto.**

2. **Uudistusten on tuettava** kaupunkien, maakuntien ja koko Suomen hyvinvointia, työllisyyden edistämistä ja kansainvälistä **kilpailukykyä.**

3. **Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP) tulee olla maakunnan tuottama palvelu.** Se on TE-toimiston, kunnan ja Kelan yhteinen toimintamalli, joka palvelee pidempään työttömänä olleita työnhakijoita. Monialainen yhteispalvelu tarjoaa työnhakijalle eri viranomaisten palveluja yhden luukun periaatteella. TYP-palveluihin sisältyy myös maakunnalle siirtyviä sosiaalialan palveluja.

4. Muu **työllisyyden hoito ja resurssit** kuin TYP-palveluiden piirissä olevat työnhakijat **tulee olla kokonaan yhden toimijan vastuulla** niin, että jaettuja vastuita ja kustannuksia ei ole.

5. **Yrityspalvelujen tarjontaan syntyy päällekkäisyyttä**, jos maakunnat alkavat tarjoamaan nykyisiä kaupunkien/kuntien tarjoamia palveluja yrityksille ja jos maakunnat alkavat jatkossa entistä enemmän jakamaan EU-rakennerahastorahoitusta itselleen oman toimintansa rahoittamiseksi. Työjako kuntien ja maakuntien kesken on epäselvä. **Maakuntien resursseja tulisi suunnata suoriin yritysten tukiin nykyisen ELY-keskuksen tarjoaman yritysrahoituksen kaltaisella tavalla.**

6. Lakiesityksessä ei ole tunnistettu kaupunkien roolia kasvupalvelujen tuottajina. **Keskuskaupungeilla/kaupunkiseuduilla tulisi jatkossakin olla vastuu ja resurssit elinkeino- ja innovaatiopolitiikasta**. **Lakiesitys asettaa muut kaupunkiseudut eriarvoiseen asemaan pääkaupunkiseutuun nähden.** Työssäkäyntialue on luonnollinen alue palvelujen tuottamiseen.

Business Oulu –liikelaitos
PL 22
90015 OULUN KAUPUNKI
www.businessoulu.com

7. **Valtion ja kaupunkiseutujen väliset sopimukset** (esim. kasvu- ja MAL sopimukset) tulee laatia jatkossakin suoralla neuvottelumenettelyllä suurten kaupunkiseutujen ja ministeriöiden kesken hallituskaudeksi kerrallaan. Sopimusten sisältö tulee huomioida sellaisenaan

   maakunnallisissa suunnitelmissa. Kuntien ja kaupunkien rooli, vastuut ja resurssit tulee säätää aluekehittämis- ja kasvupalvelulakiin – **laissa tulee säätää tarkoituksenmukainen työnjako ja resurssien kohdentaminen valtion, maakunnan ja keskuskaupunkien kesken.**

8. Lakiesityksessä tulee huomioida, että **Business Finlandilla** on ja tulee olla vahva **läsnäolo ja palvelutarjonta suurissa keskuskaupungeissa.**

Neljän suurimman kaupunkiseudun (Helsinki, Oulu, Tampere ja Turku) väestömäärä on lähes puolet koko maamme väestöstä. Kunnat ja erityisesti suurimmat kaupunkiseudut panostavat elinkeinojen edistämiseen ja työllisyyteen sekä niitä edistäviin investointeihin moninkertaisesti verrattuna Ely- ja Te-keskusten nykyisiin resursseihin, jotka nyt kootaan kasvupalveluiksi maakunnille. Tästä huolimatta lakiesitys sulkee kunnat pois kasvupalvelujen tuottajista, vaikka kunnallisilla elinkeinoyhtiöillä on kiistatta paras erityisosaaminen. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla 95 % t&k –panostuksesta kohdistuu Oulun kaupunkiseudulle. Kasvupalvelujen tuottamisessa tulisi panostaa erityisesti paikallisen osaamisen tukemiseen ja hyväksyä myös kunnalliset elinkeinoyhtiöt palvelujen tuottajina.

Suurten kaupunkien välillä tarvitaan yhteisiä kehitysohjelmia synergioiden saamiseksi ja yritystoiminnan mahdollistamiseksi mm. älyliikenteen, digitalisaation ja vähähiilisyyden näkökulmasta. Business Finland -rahoitus ja kuntien aktivoima toimintaympäristö yhdistettynä kansainväliseen toimintaan toimii käytännössä parhaiten ja on tuloksekasta ja vaikuttavaa. Lakiesityksessä tulee huomioida, että **Business Finlandilla on vahva oma läsnäolo ja palvelutarjonta suurissa keskuskaupungeissa.**

Tulevassa kasvupalvelukokonaisuudessa tulisi välttää palveluiden sirpaleisuutta ja yhteisen tavoitetilan puutteellisuutta. **Tämä on riski erityisesti työvoimapalveluiden osalta, koska ei ole selkeää kuvaa siitä, millainen vastuu työvoimapalvelujen tuottamisesta kullakin toimijalla kokonaisuudessaan on. Monialaiset TYP-palvelut tulisi olla maakunnan vastuulla. Muilta osin työllisyyden hoito ja resurssit tulee olla joko maakunnan tai kaupungin/kunnan vastuulla. Mikäli työllisyyden järjestäminen tulee kokonaan maakunnan vastuulle, kunnille ei tulisi jäädä vastuita työllisyyden hoidon osalta – ei myöskään työmarkkinatuen kuntaosuuksia. Toinen vaihtoehto on, että kaupungit/kunnat hoitavat työllisyyden kokonaisuudessaan ja maakunta toimii toiminnan rahoittajana. T**ilanne, jossa työvoimapalvelujen tuottamisvastuuta on jaettu usealle taholle, on henkilö- ja yritysasiakkaiden kannalta huono. Esimerkiksi, jos yli 60 -vuotias työtön työnhakija ei työllistyisi avoimille työmarkkinoille, eikä hänelle voitaisi järjestää soveltuvaa kuntoutusta, koulutusta, työllistymistä edistävää palvelua tai palkkatuettua työtä muun kuin kunnan palveluksessa, työnhakijan kotikunta olisi velvollinen järjestämään hänelle maakunnan osoituksesta kuuden kuukauden työntekomahdollisuuden. Voidaan syystä olettaa, että vastuu kaatuisi lähes kokonaan tämän kohderyhmän osalta kunnille ilman resursseja.

Jos työllisyyden edistämiseen halutaan allianssimalli, tulisi **tietojärjestelmät avata** kaikille mallin toteuttamiseen osallistuville käytettäväksi, myös kunnille. Kaupunkiseutujen **elinkeinolähtöinen**

työllisyyspalvelu on kestävä ja tehokas ratkaisu työllisyyden palvelurakenteeksi. Käynnissä olevien työllisyyskokeilujen tuloksia tulee hyödyntää ja jatkaa työllisyyspalveluiden tulevassa järjestämismallissa. Lakiesitykseen kirjattu asiakkaan vapaus valita palveluntuottaja ei ole kaikkien asiakkaiden kannalta paras vaihtoehto. Miten esimerkiksi heikossa työmarkkinatilanteessa olevalla työnhakijalla on kykyä ja osaamista valita hänelle paras palvelutuottaja?

Lakiesitykseen sisältyvät kasvupalvelut eivät yksin riitä vastaamaan yritysten todellisiin kasvutavoitteisiin. Lakiin alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista olisi säädettävä kuntien rooli elinkeinojen ja elinvoiman kehittäjänä. Esityksen ulkopuolelle jää tällä hetkellä elinkeinojen edistämisen kannalta olennaisia voimavaroja ja toimenpiteitä mm. uuden liiketoiminnan syntymiseen, kaupallistamiseen, kasvuun ja vienninedistämiseen liittyen. Kuntien elinkeinotoiminnan merkitystä yritysten ja toimintaympäristön tuntemisessa, monipuolisessa yritysneuvonnassa ja –kehityksessä sekä palveluohjauksessa ei ole esityksessä huomioitu riittävästi. Myöskään yhteistyömahdollisuuksia korkeakoulujen kanssa mm. innovaatioiden kehittämisessä ja uuden liiketoiminnan syntymisessä on jätetty hyödyntämättä.

Kasvupalveluiden valmistelussa on vältettävä päällekkäisten palveluiden ja rakenteiden synnyttämistä. Tällä hetkellä riskinä on irrallisten ja tehottomien palveluiden muodostuminen (työvoimapalvelujen lisäksi) erityisesti innovaatiotoimintaan, yrityskehitykseen ja viennin edistämiseen liittyviin palveluihin. **Valtion ja maakuntien liittojen rooli tulisikin keskittyä elinkeinojen kehittämisessä pääasiallisesti rahoittajan rooliin.**

Erityyppiset kaupunkien väliset sopimukset ja niihin liittyvät kansalliset elinkeino- ja innovaatio-ohjelmat (esim. MAL – ja kasvusopimukset) **on säädettävä laissa alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista kaupunkiseutujen kuntien ja valtion pysyviksi ja jatkuviksi aluekehittämistoimenpiteiksi, joiden sisältö on otettava huomioon sellaisenaan maakunnallisissa suunnitelmissa.** Suurten kaupunkien asema ja kumppanuus valtion kanssa kaupunkipolitiikassa ja EU-yhteistyössä on tärkeää ja siitä tulee huolehtia myös tulevassa julkisen hallinnon rakenteessa. EU-politiikassa ja aluekehittämistoimenpiteissä on huomioitu kaupunkien erityislaatuisuus laaja-alaisesti ja vastaavasti kansallisessa aluepolitiikassa tulisi tunnistaa vastaavat kokonaisuudet ja suurten kaupunkiseutujen merkitys.

Hallituksen esityksessä kasvupalveluiden asiakkaita ovat luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, joiden toiminta edistää kasvua ja työllisyyttä, kasvupalveluihin liittyvää tutkimus- ja kehitystoimintaa, alueiden elinkeinoelämän ja innovaatioympäristön kehittämistä, niihin liittyvää koulutusta, osaamisen kehittämistä tai kotouttamista. Näiden teemojen osalta kaupunkiseutujen merkitys on suuri: kaupungit ovat olleet rahoittajia, strategeja ja toimeenpanevia voimia. **Nämä tehtävät sisältyvät luonnostaan kaupunkien elinvoima- ja elinkeinotehtäviin. Ne ovat alaltaan laajoja ja perustuvat kuntien yleiseen toimivaltaan ja aitoon kannustavuuteen työllisyyden edistämisen, työpaikkojen lisääntymisen ja verotulojen kasvun kautta.** Riskinä on, että ilman yhteistyötä kaupunkien ja kuntien elinvoimapalveluiden kanssa kasvupalveluiden tarjonnassa keskitytään liikaa yleisluontoiseen ja tekniseen palvelutarjontaan. Lakiin suunnitellut kasvupalvelut, rahoitus ja työllisyyden hoito eivät yksin riitä työllisyyden edistämisen ja yritysten kasvun tueksi, vaan lisäksi tarvitaan alueellisten ekosysteemien ja niistä toimivien tahojen kehittämistä paikallisella tasolla.
Tulevissa maakunnissa huomiota tulisi kiinnittää siihen, että **asiakastarpeisiin vastaavaa kasvupalvelua** on saatavissa koko toiminta-alueella. Suurten välimatkojen maakunnissa asiakkaiden

palvelutarpeet vaihtelevat suuresti eri alueilla ja tämä aiheuttaa merkittävän haasteen erityisesti räätälöintiä vaativassa palveluntarjonnassa on sitten kysymys työllisyyden edistämisestä, työpaikkojen lisäämisessä tai yritystoiminnan tukemisesta.

Oulussa 2.5.2018

Juha Ala-Mursula
johtaja
Oulun kaupunki
Business Oulu -liikelaitos